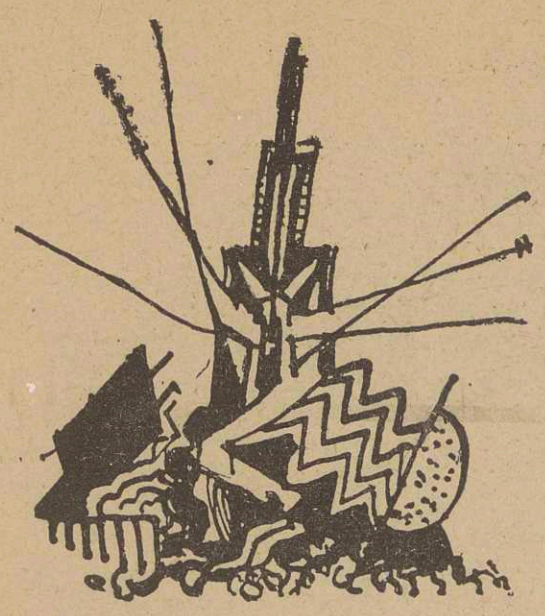

Lamento

Ploi de Martie, tragedie citadină
arborii-şi fac semn ca surdomuţii.
Pentru spectacolul de adio
plângeţi lacrimi de făină, sonerii, lumină
de Sfântul Bartholomeu al afişelor.

Dinspre bariere noaptea vântuie —
treci între cristalele, feeric, deci —
pe rugul lăuntric răstignită,
în dâra farului, snop imponderabil
ritm discret pneu rostogolit.

Şi s'au aprins stelarele vitrine
cumplit Negrul (tău) se strâmbă în carton
înghite felinarele câte unul
la intrarea în teatru va dansa, va dansa,
— Nu mă vezi, sufăr, sub Cilindrul inutil.

1920. I. Vinea

Coroana şi literatura

Gloria militară nu-i mai atrage pe regi. Laurul verde îi ispiteşte mai mult decât frunza de aur şi rubin. Frederic al II-lea o dispreţuise până într'atât că o părăsia în mocirla câmpului de luptă, şi odată stăpân pe biruinţă disputa poeţilor zadarnica satisfacţie a versificării ei.

Folosul şi ponoasele acestei deşărtăciuni suverane le-a tras Voltaire. Căci în spiritualul secol, literatul era susceptibil de a fi tămâiat sau ciomăgit, după circumstanţă. Gentilomul îi respecta căpătâna dar pentru spinare şi buci n'avea, în schimb, nici o favoare. (Exceptând rarele cazuri de invertire). Se vede că le considera ca participând dintr'alt individ decât al celebralului venerat. De curând totuşi, se afirma în Franţa, că literile au fost mai fericite sub absolutismul de odinioară decât sub democraţia de astăzi. Pe atunci se acordau artiştilor sarcini şi pensiuni car le înlesneau truda lor creatoare. Micile restrângeri impuse libertăţii de cugetare erau uşor şi cu o cât mai multă graţie eludate de acei maeştri ai exprimării. Aceasta face parte, de altfel, dintr'o estetică susţinută şi de contimporani. Iar corecţiunile corporale, păţaniile voltairiene, au fost simple întâmplări, posibil stimulente.

Dar dorim artiştilor noştri, cari trăesc, incontestabil în cea mai absolutistă dintre monarhiile existente, toate bunele roade aic unui asemenea regim proprice spiritului creator. D'nastia noastră, e fără îndoială, întristată de o grafomanie hereditară. Păcatul a fost moştenit, odată cu coroana, dela răposata Carmen-Sylva pe care răul a ţinut-o până la bătrâneţe ceeace dovedeşte că năravul literar nu strică vieţei.

La Regina Maria, ca urmaşă idirectă, se presupune a fi doar un caz banal de molipsire. Poeme în proză, feerii, drame şi nuvelă, complicate cu apucături picturale, generos risipite într'o argintie recoltă de crini. Iar ultimele ştiri spun că mollima n'a cruţat nici regalele vlăstare, că regina Elisabeta îşi încheagă nostalgia în strofe, că prinţul Carol cheltueşte în întreprinderi culturale un prisos de inspiraţie deviată, că cea mai tânără dintre domniţe s'a dedat cu pasiune viciului literar. O atât de beletristică Dinastie şi totuşi o Curte atât de puţin academică! Odinioară orice prinţişor italian cu o sută de mii de supuşi, se socotia umilit fără câţiva maeştri, adunaţi cu jertfe, de pretutindeni la serbările şi concursurile castelului. Mecenatul a bântuit până la exagerare în Germania, pe lângă zecile de minuscule tronuri şi a pricinuit acea minunată descentralizare culturală care face astăzi forţa sufletească a naţiunei. Cu toate acestea feudalii n'au socotit, că pentru persoana lor augustă scrisul ar fi un dar de strictă necesitate. In marea feudă hohenzolerniană a Carpaţilor însă, în care o tradiţie de cărţi postale ilustrate arată de câteva decenii poetesele cu sceptru visând rime pe malurile Peleşului, nu s'au dat decât rare spectacole de gală, în franţuzeşte, pentru delectarea „damelor" de onoare, a lojei ambasadoriale şi a corpului de gardă selecţionat. Scriitorii se strâng în cafenele, savanţii în cluburile politice, nici o sforţare n'a tins vreodată să-i grupeze în jurul personalităţei care se vrea activă, acaparatoare şi variată a celei mai propagandiste dintre Regine. Pentru a contopi cele două lumi ireme diabil dezunite şi opuse, ale oligarhiei rafinate şi ale obscurei noastre burghezii orăşeneşti şi a pironi deasupră-le steaua unui ideal comun, numai Curtea noastră despotică era indicată.

Totul s'a mărginit la câteva volume de mare lux, în vitrină. S'a crezut poate prea mult, în singura forţă a exemplului.

E ceva.

Dar pentru asta să fi fost altfel conţinutul.

I. Vn.

N. Davidescu

Inscripţii (Ed. Cultura Naţională)

In literatura română, poezia lui N. Davidescu, fortificată pe intransigenţe estetice, îşi fixează destinul, alături de creaţiunile excepţionale, într'o lentă dar statornică pătrundere în spiritul public. Dealt fel nimic mai firesc. Fără evoluţie, poezia românească a trecut la un moment dat în lagărul unui simbolism ce nu-şi găsea justificare nici în sensibilitatea, nici în modul nostru de a privi lumea exterioară. Această prematuritate a făcut ca simbolismul să lâncezească mutlă vreme, floare exotică în sol neprielnic, în regiunile sterpe ale acrobaţiei verbale.

D. Davidescu redă simbolismului definiţia lui cea mai înaltă, cea mai intimă şi este prin aceasta un întemeietor.

Ca o demonstraţie severă împotriva desfrâului prosaic, d-sa se întoarce cu profunde veneraţii, la forma exterioară de expresie a versului pur. Poezia sa se închide cm majestate în austeritatea unor alexandrini desfăşuraţi înspre nebănuite rime ca valurile în spre faleze. Această formă de expresie este o chestiune de predilecţie pur exterioară. Arta expresiunii sale rezidă, în primul rând, în puterea lăuntrică a versului. Poezia sa se arhitecturează în propriile ei elemente, şi în această technică care este însăşi o formulă a desăvârşirei artistice, descoperim chemarea d-lui Davidescu de a reda simbolismului întreaga lui vitalitate. Poetul îşi verifică emoţia la lumina logicei sale şi şi-o exprimă printr'o contopire a imaginei în ritmul propriei ei expresii. Versul este mânat pe clapele emoţionate ale cuvintelor chemate anume pentru complectarea integralei simfonii. Cuvintele îşi asumă, în poezie, un sens de miraj, alături de sensul lor original.

Temele sale? D. Davidescu este cercetătorul unei vieţi superioare de incantaţie şi perdiţiune. Avântat în spre supreme cuceriri, va proclama dreptul la supremaţie a fiinţei umane:

...Şi isbuti-vom astfel să facem universul
Să ne privească în haos drept axă şi drept centru
A tot ce se petrece — şi isbuti-vom pentru
Ce facem noi, să-l facem să-şi schimbe în spaţiu [mersul.

E sfidarea temerară cu accente de brutalitate hugoliană ce în curând în faţa realităţilor opresoare, îşi va ceda pasul umilirilor:

...Dar strâns de a trupului meu închisoare,
Ca şi heliotropu 'ntr'un cavou
Mă răsucesc zadarnic după soare.

Am citat aceste versuri nu pentru valoarea lor— intrinsecă — ci penxru că în ele găsim oarecum cele două stări în cari oscilează sensibilitatea d-lui Davidescu Elanuri vaste în spre infinit, desfăşurate în armonii de trâmbiţi trumfale şi retrageri cari au câteodată ceva din măreţia gravă a victoriilor greu câştigate:

...Dar totuşi cugetă la lumea care
S'a strâns ca să-ţi împiedice chemarea,
Şi caută măcar prin resemnarea
Căderei tale, să te simţi mai mare!...

D. N. Davidescu este prin excelenţă poetul sufletului de azi strivit între cutremurătoare aspiraţii şi tragice înfrângeri.

M. Lotar

Numărul viitor al CONTIMPORANULUI apare Sâmbătă 5 Maiu

Românii în străinătate

Enescu în America, De Max, Ventura, Lyonnel. Alice Cocea, Clara Haskil, în vechiul Continent, au susţinut în străinătate iarna asta ca niciodată prestigiul senzibilităţei artistice a românului. După succesele comedienilor cari au culminat cu triumful Alicei Cocea, presa franceză la care se asociază cea belgiană, americană, elveţiană vorbeşte cu deosebite elogii de concertele Clara Haskil.

Natura muzicală deosebită a acestei pianiste, personalitatea ei artistică ce depăşeşte cu mult însuşirile unei excelente interprete, au uimit pe toţi muzicanţii — ne spun cronicarii cu autoritate, din occident.

Le Monde musical din Ianuarie (Paris) sub semnătura lui E. D. Delage :

„Cu o aparenţă delicată, Clara Haskil este o artistă plină de energie şi pasiune. Interpretarea ce a dat lui Bach e cu totul superioară. Sub degetele ei, pianul capătă amploarea, varietatea şi finetea sunetului de orgă.

Sonata op. 109 de Beethoven a fost redată cu cea mai mare adâncime, iar Scènes d'Enfants de Schumann cu toată frăgezimea şi delicateţea necesară...

Cât despre virtuozitatea artistei ea este incomparabilă". *Gazette de Lausanne* (11 Febr. corespondenţă muzicală din Paris.

„*Clara Haskil* trebuie numărată prntre cei mai de frunte interpreţi contimporani. Şi ne vom feri să-i dăm titlul de virtuoză, fiindcă nimeni, ascultând-o, nu se gândeşte la virtuozitate. Niciodată apoi n'a fost artistă într'o mai splendidă stăpânire a forţelor sale.

Dar şi câtă emoţiune a stârnit între pianiştii, sinceri şi musiciani, veniţi să asculte pe o colegă : Măreţ program susţinut dintr'un capăt la altul cu o bravură şi cu o măestrie incomparabilă! Fie că Clara Haskil interpretează opere de adânc sentiment, fie că execută bucăţi de strălucire mai superficială, ea ştie să scoată dintr'însele maximul de emoţiune de graţie şi de spirit. Şi cu dânsa putem fi liniştiţi : succesele de rampă nu vor întuneca niciodată pe muziciană în folosul virtuozei.."

(Gustave Doré)

The New-York-Herald (Paris 25 Ianuarie) :

„In concertul ei de Marţi seara (23 Ian.) Clara Haskil — o strălucită discipolă a şcoalei franceze — a dat ca o musiciană desăvârşită o interpretare devotată operilor maeştrilor clasici. Virtuozitatea ei este impecabilă şi naturală. A adăogat o bucată de Albeniz redată cu mult farmec."

Le Gaulois (Paris 29 Ian.) :

...Recitalul d-rei Clara Haskil a dovedit că această pianistă este tot atât de desăvârşită muziciană pe cât de strălucită virtuoză".

(Louis Schneider)

Le Ménéstrel (9 Febr. 1923) :

„Un joc sincer, prob, care n'are în vedere decât opera, technică precisă şi diversă, o sensibilitate multiplă, nuanţată, neturburată de ardoarea temperamentului.

Indépendence Belge (Bruxelles 9 Febr.) :

„Concertul de eri al pianistei române Clara Haskil a fost într'adevăr senzaţional. Intregul program a fost executat de d-şoara Haskil într'un chip pe care nu ezităm să-l numim de neuitat (urmează o lungă şi elogioasă analiză a programului). Cât priveşte cele două sonate de Scarlat şi Asturias de Albeniz, redate într'un tempo vertiginos, execuţia lor a fost uluitoare. A fost o şedinţă dintre cele ce nu se pot uita !...

Succesul d-şoarei Haskil stabilit dela început se transformă la sfârşit într'un adevărat triumf. Clara Haskil s'a afirmat ca una din cele dintâiu pianiste ale timpului".

(E. Closson).

Asupra aceluiaşi concert dela Bruxelles, cităm din *„Etoile Belge" :* „...Clara Haskil este un temperament, o personalitate dintre cele mai interesante şi cele mai desăvârşite. Toate genurile de expresiune sunt redate tot atât de bine în jocul ei, rând pe rând grav, pasionat, spiritual, duios sau strălucit. Nuanţările sunt minunate : uşurinţa, claritatea, finetea tuşeului sunt pur şi simplu admirabile. Este într'adevăr genial acest joc atât de perfect şi totuşi atât de natural. Succesul marei artiste a fost pe cât de entuziast pe atât de meritat".

Expoziţii

D. Architect E. Soaneu-Algi diplomat de guguvernul francez, deschide la Maison d'Art în ziua de Joi 26 Aprilie expoziţia sa de desene şi architectură.
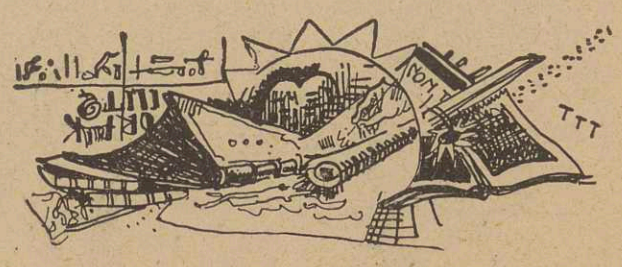
Un geoglavan smegmatic, al cărui nume sfârşeşte, după cum se vede, cu un calambur transdunărean pe socoteala propriului cap al purtătorului, îşi etalează secreţiile intime pe paginile din dos ale revistei „Facla" desigur fără ştirea directorului, totdeauna surprins prin acea parte. E o încercare penibil cornută. de a polemiza cu noi. Cocea, lămureşte-l tu! Tot ceea ce putem face pentru Geoglavanul faclei tale e să-i oferim un bilet de baie.